

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
האגף לחינוך מבוגרים

הנחיות לקראת הבחינות בגאוגרפיה לדוברי עברית ולדוברי ערבית
החל ממועד חורף תשפ"ד, 2024 ועד מועד קיץ תשפ"ה, 2025
ברמת יוד כיתות וברמת גמר (2 יח"ל ויחידת אנסין)

שימו לב! ההנחיות והמיקוד תקפים לארבעה מועדים: חורף
תשפ"ד, 2024; קיץ תשפ"ד, 2024; חורף תשפ"ה, 2025; קיץ
תשפ"ה, 2025.
שימו לב לשינויים במבנה המבחן ובמיקוד החומר!
השאלונים במבנה צבירה!
יש להתייחס לכל שאלון בגאוגרפיה כשאלון העומד בפני עצמו.
לכל שאלון (1 יח"ל אנסין או 2 יח"ל). יש להירשם ולהיבחן בנפרד.
ניתן לבחור להיבחן בכל אחד מהשאלונים או בשניהם.

הנחיות לרמת יוד כיתות

א. נושאי הלימוד פרק ראשון - המפה והאטלס

בפרק זה 15 שאלות. 4 נקודות לשאלה. ניתן לצבור עד 60 נקודות.

פירוט הנושאים:

הגאוגרפיה מהי? הכרת המפה, הכרת האטלס, התמצאות במרחב, מפה פיזית, מפות נושאיות,
הגלובוס ומפות כדור הארץ באטלס, הרשת הגאוגרפית, אקלים ואזורי אקלים.

פרק שני – המזרח התיכון

הפרק יכלול שלוש שאלות. לכל שאלה 13 נקודות. ניתן לצבור עד 39 נקודות.

פירוט הנושאים:

1. המזרח התיכון כיחידה גאוגרפית - כינויי המזרח התיכון, מאפייני המזרח התיכון,
המבנה הפיזי (ללא גיאולוגיה) וסוגי האקלים באזור, החשיבות הגיאופוליטית של המזרח
התיכון.

2. מאגרי נפט – היווצרות הנפט, דרכי הובלת הנפט, ההתפתחות הכלכלית והפוליטית של
מדינות הנפט בעקבות גילוי והפקת הנפט.

3. אוכלוסיית המזרח התיכון

השינויים באוכלוסייה (יש ללמד מדדים דמוגרפיים: ריבוי טבעי, פירמידת גילים, תוחלת חיים, פריון האישה). הגירה בין מדינות המזרח התיכון והגירה מהמזרח התיכון למדינות אחרות.

פרק שלישי – ארץ ישראל

הפרק יכלול שלוש שאלות, לכל שאלה 13 נקודות. ניתן לצבור עד 39 נקודות.

פירוט הנושאים:

4. איכות הסביבה – מפגעים סביבתיים בדגש על זיהום אוויר וזיהום קרקע, דרכים לטיפול בבעיות איכות סביבה כמו חוקים, אכיפה, חינוך, ארגוני סביבה. מושגים חשובים: פיתוח בר קיימא, טביעת רגל אקולוגית.

5. בעיות התחבורה של ישראל – הגורמים לבעיות התחבורה ודרכים לפתרון בעיות התחבורה. פרויקט הרכבת הקלה בתל אביב והתפתחות מערך הרכבות בישראל.

6. ירושלים, בירת ישראל – מבנה טופוגרפי, אקלים, אוכלוסייה, מאפייני עיר בירה (עיר השלטון, הסמלים והטקסים), קשיי העיר – מבנה פיזי, אוכלוסייה מעורבת, כלכלה המבוססת על תירות ושירותי ממשלה.

ב. משך הבחינה: 3 שעות

הערות:

- חומר עזר מותר בשימוש: אטלס גיאוגרפי, פיזי, מדיני, כלכלי (כרטא או פרופ' ברור מ-2010 ואילך).
- בשאלות הבחינה עשויים להופיע מפות, טבלאות נתונים, גרפים ותרשימים.

המלצות למורים

א. מומלץ לאתר מידע וסיכומים חדשים הנמצאים באתרי האינטרנט. חומר

רב מצוי באתרי המורים לגאוגרפיה ובאתר מט"ח.

ב. יש לשים דגש על לימוד באמצעות במפות, טבלאות, קלימוגרפים, גרפים למיניהם, אקטואליה.

ג. אטלס חובה בכל השיעורים משנת הוצאה 2010 ואילך.

הנחיות לשאלון בהיקף של 2 יח"ל

1. משך בחינת 2 יח"ל: שעתיים וחצי.

2. מבנה השאלון:

פרק ראשון – המזרח התיכון

הפרק כולל ארבע שאלות. לכל שאלה 16 נקודות. ניתן לצבור עד 64 נקודות.

פירוט הנושאים:

1. המזרח התיכון כיחידה גאוגרפית - כינויי המזרח התיכון, מאפייני המזרח התיכון, המבנה הפיזי (ללא גיאולוגיה) וסוגי האקלים באזור, החשיבות הגיאופוליטית של המזרח התיכון.

2. מאגרי נפט – היווצרות הנפט, דרכי הובלת הנפט, ההתפתחות הכלכלית והפוליטית של מדינות הנפט בעקבות גילוי והפקת הנפט.

3. אוכלוסיית המזרח התיכון - השינויים באוכלוסייה (יש ללמד מדדים דמוגרפיים: ריבוי טבעי, פירמידת גילים, תוחלת חיים, פריון האישה). הגירה בין מדינות המזרח התיכון והגירה מהמזרח התיכון למדינות אחרות.

4. כלכלת המזרח התיכון בין עולם מתפתח לעולם מפותח - הגורמים למדינות עניות במזרח התיכון. השפעת הגלובליזציה על המזרח התיכון.

פרק שני – ארץ ישראל

הפרק כולל ארבע שאלות. לכל שאלה 16 נקודות. ניתן לצבור עד 64 נקודות.

פירוט הנושאים:

1. איכות הסביבה ופיתוח בר קיימא בישראל

הגורמים לזיהום אוויר, קרקע, נחלים וחופים. הדרכים למניעת הזיהומים (חוקים, אכיפה, חינוך, הגברת המודעות, ארגוני סביבה). השטחים הפתוחים מצטמצמים. מושגים: פיתוח בר קיימא, טביעת רגל אקולוגית.

2. גבולות ישראל - סוגי גבול, תוואי הגבולות, שינויים בתוואי הגבולות וגורמיהם, שמות הגבולות כמו "הקו הירוק", "הקו הסגול", המים הכלכליים, מים טריטוריאליים.

3. מערך התחבורה היבשתית בישראל – בעיות התחבורה, פתרונות לבעיות, פיתוח מערך הרכבות, הרכבת הקלה בתל אביב.

4. מטרופולין באר שבע וירושלים – הבעיות של שתי המטרופולינים. דרכים לטיפול בבעיות. הייחוד של ירושלים כבירת ישראל.

פרק שלישי – המזרח התיכון וישראל

נושאי השאלות מתוך הנושאים שהופיעו בפרקים הראשון והשני. השאלות יישאלו בצורת שאלות רב ברירה – שאלות אמריקאיות. 4 שאלות. 5 נק' לשאלה. ניתן לצבור עד 20 נקודות

פרק רביעי – המזרח התיכון וישראל - מושגים, כל מושג 4 נקודות. ניתן לצבור עד 24 נקודות

מושגים שחלקם יופיע בבחינה: גלובליזציה, תמ"ג, פריון האישה, אוכלוסייה עירונית, גבול מוסכם, המים הכלכליים, OECD, בידול חברתי, פיתוח בר קיימא, טביעת רגל אקולוגית

שאלון בהיקף של יחידת לימוד אחת – unseen

1. **משך הבחינה ליחידת ה- unseen** : שעה וחצי.
2. ה- unseen כולל **חמש** שאלות. לכל שאלה 25 נקודות. **ניתן לצבור עד 125 נקודות.**
3. **יחידת האנסין** כוללת חבל ארץ שלא נכלל בתכנית הלימודים (unseen) ויכולה להיות מכל מדינה או חבל ארץ בעולם, **כולל המדינות** הגובלות עם ישראל – לבנון, סוריה, ירדן ומצרים.
4. נושאי השאלות: מיקום וגבולות החבל, קווי אורך ורוחב. חלוקת החבל ליחידות נוף ומאפייני יחידות הנוף. סוגי אקלים – מאפיינים, תפרוסת וגורמי היווצרות, השפעת האקלים על המרחב האנושי והפיזי. סוגי יישובים – תפקוד ותפרוסת, ערים ומדרג עירוני. כלכלה ורמת פיתוח, אוצרות טבע, חקלאות, תעשייה, תחבורה, תיירות ומקורות אנרגיה. מדרש תמונה – ייתכן שיידרש ניתוח תמונה מתחומי הלימוד הרשומים מעלה.

המלצות למורים

- א. מומלץ **לאתר מידע וסיכומים חדשים הנמצאים באתרי האינטרנט**. חומר רב מצוי באתרי המורים לגאוגרפיה ובאתר מט"ח.
- ב. יש לשים דגש על לימוד באמצעות במפות, טבלאות, קלימוגרפים, גרפים למיניהם, אקטואליה.
- ג. **אטלס חובה בכל השיעורים משנת הוצאה 2010 ואילך.**

**בברכת הצלחה,
אלי לוי, רכז מקצוע גאוגרפיה**